

SKERJINGAR Á ELDRAØKINUM

ið her í eina viku. Eg rokni eg við, at teir skjótt høvdu rýmt oman aftur í barnagarðin, sipar hon speiskliga til lögtingið, meðan hon setir koppar og gløs upp á pláss.

Yvirav Jónasi situr gøtu-konan Borghild so friðalig við køksborið og bíðar eftir, at Nina verður liðug at taka av borðinum, og at hon sleppur inn at hvíla seg eina løtu. Tá kamarið er ruddað.

Á gólvinum gongur húshundurin Lady og melur við reyðari sloyfu um hálsin. Óvitandi um alt rokið og arbeiðstrýstið, sum stendst av seinastu sparitiltøkunum, sum hava rakt ta hugnaligu og heimligu Lavalonina.

Tað er ógjørligt!

– Neyðarróp. Hjálp.

Í Miðstovuni sker Femja við jøvnum millumbilum út eitt gallróp. Men stóðan er ikki so álvarsom og akutt, sum tað kundi ljóða. Viðhvør situr hon millum hini og rópar, men sær annars rólíg út.

Soleiðis hevur tað verið í dagar. Vikur. Mánaðir.

– Hon er sálarliga sjúk og hevur tørvið á støðugari persónligari røkt, greiðir Ruth frá.

– Hon hoyrir av røttum heima á eini serdeild og vit eru ikki mannaðar, at gevi henni ta sálarligu røkt, henni tørvar. Tey á psykiatriska deplinum siga, at vit skulu vera um hana 5. til 10. hvørt minutt, men tað hava vit ikki manning til. Tey siga eisini at, at vit skulu vera meira kontant við hana, men tað hava vit ikki hjarta til, tí vit eru góð við hana, greiðir Ruth frá.

– Tú verður móður av hesum rópinum og tað er frustrerandi fyri búfólkini. Vit sleppa heim, men húsfólkini bógva her og skulu hoyra hetta fyri oyrunum alla tíðina.

Eitt dilemma

Í Lavalon á Tjarnargarði er heilsurøktarin Nina loksins leys av køkstjansinum, so at

Tað er tyngri enn tað hevur verið. Tú klárar ikki at gera alt, tú vildi havt gjørt

JÓNA WEIHE, VASKIKONA

Ruth á Fløtum syngur ein sálmlýri Honnu Weihe, sum er lamin. Tær friðsælu og persónligu løtunar eru avmarkaðar

hon kann taka sær av gøtu-konuni Borghild, sum er minnisveik. Nýggja vaktarskipanin við styttram vaktum ger, at tað hevur drigið út at fáa kømørini klár eftir náttina.

Seinnapartin eru tær bert tvey røktarstarvsfólk um 12 búfólk. Tað er tungt.

Ov tungt.

– Eg haldi at tey allarflestu á deildini eru dement. Tað er øgiliga tungt. Her eru fólk, sum hava brúk fyri persónligum stuðli. Her er tildømis ein kona, sum alla tíðina spyr eftir manninum, sum langt síðani er deyður. Hon er djúpt ólukkulig og hevur brúk fyri at onkur er um hana alla tíðina, harmast Nina.

Eins og hinir starvsfelagarnir á Tjarnargarði og á Lágargarði, sum renna um kapp við tíðina, er samhugin hjá Ninu stórur við búfólkunum. Kenslan av at tey yvirleva, men ikki hava

møguleika, at bjóða búfólkunum eitt virðiligt liv, spøkir.

– Tað er serliga ringt um kvøldarnar, tá ið songartíðin nærkast og tíðin tá náttarvaktin kemur, sigur Nina meðan hon skiftir seingjakklaðini.

– Summum dámar væl at sita uppi, og tað eiga tey sjálvandi eisini at sleppa, tí hetta er jú teirra heim. Men ganga tey flestu uppi, tá klokkan er blivin 11, so er galið, tí tað klárar eitt fólk á náttarvakt ikki at taka sær av einsamalt. Tí mugu vit av praktiskum grundum signalera, at nú nærkast songartíð. Tað er eitt sindur sum við børnunum. Men tann dagin, eg beinleiðis noyðist at koyra vaksin fólk í song klokkan 11, sigi eg upp. Tað er óvirðiligt. Tað er skomm, sigur Nina avgjört.

Skerd vasking

Í Miðstovuni er Jóna Weihe

støðugt á ferð við vaskivogninum.

Á eini røktarkrevjandi deild sum hesi er nógv at taka upp. Fólk gera seg vátan og klára ikki at halda seg rein. Fyltar blæður enda á gólvinum og vegurin á wc kann blíva ov langur.

Tað slepst ikki undan. Heldur ikki tí søta-súra luktinum, sum fylgir við.

– Tað er tyngri enn tað hevur verið. Tú klárar ikki at gera alt, tú vildi gjørt, sigur Jóna, sum aftur í morgun møtti næstan ein hálvan tíma áðrenn vaktin byrjaði. Fyri betri at náa alt.

Sum hjá hinum er plikt-kenslan stór.

Upprunaliga hevði deildin tvær vaskikonur. Nú er Jóna einsamøll, og annan hvønn hósdag og annan hvønn fríggjadag er eingin vaskikona, men bert eitt hjálparfólk í vardum starvi. Tá Jóna hevur frí mugu røktarstarvsfólkini taka upp.

– Tú mást renna og renna. Her verður eingin eykareingerð. Tað er ikki so reint, sum tað plagdi at vera, men mann roynir at halda tað so nøkunlunda, sigur Jóna meðan hon tekur eftir gólvinum.

Ein strævin vakt

Í Lavalon á Tjarnargarði hevur Gunnvá Eysturoy fingið rosinukakuna úr ovnum, og ger klárt til millumála og náttura. Klokkan er farin av trý, og hon skuldi havt frí fyri tveimum tímum síðani.

Kaffi er klárt. Einku grenj. Bara bros. Yvirskot.

– Kom nú. Kom nú og hjálp mær á wc, rópar ein kona í rullistóli, sum hevur fingið sær Familejournalen í fangið.

Hinumegin rópar pappa-geykurin Jákup "Halló", meðan Gunnvá fer yvir at hjálpa konuni.

– Eg setti meg 10 minuttir og fekk mær ein frikadellu

á miðdegi. Tað hevur verið einasti steðgurin í allan dag, brosar Nina stillisliga, meðan hon fær sær ein skjótan kaffimunn saman við starvsfelaganum.

– Um allir dagarnir verða sum hesin, so verður tað ikki stuttligt. Vit hava runnið nógv áðrenn, og skulu vit renna uppáftur meira, endar tað galdið. Hettar er eitt deiligt arbeiðspláss, men hettar er frustrerandi, sigur hon, áðrenn hon má avstað aftur. Pliktin kallar.

Tann ónda ringrásin

Í felagskøkinum í Miðstovuni situr Jógvan og lesur avísir.

Hann fær illa tosað, men er sosialur av lyndi. Í gjár vóru búfólkini útferð í Vágum, og Jógvan hevði gingið og glett seg í longri tíð. Var leingi klárur at fara í jakkan og peikaði dúliga á plakatin, sum segði frá útferðini.

Men skerjingarnar á eldraøkinum kunnu koma at merkja, at tað verður longri millum útferðirnar og onnur tilboð, sum røkka útum vanliga røkt. Tveir ergoterapeutar, sum hava arbeitt á Virknis- og menningarstovuni á Lágargarði, eru spardir burtur.

Hetta eru ring tíðindi í Miðstovuni.

– Tað, at halda seg virknan, likamliga og andaliga, hevur stóran týðning fyri livsinnihaldið hjá búfólkunum. Røktarstarvsfólkini hava ikki móguleika at fara út við búfólkunum dagliga og halda tey virkin, og tí fer innihaldið í teirra gerandisdegi, at versna av hesum sparingunum. Mann skal ikki bara yvirleva, mann skal eisini liva. Vit yvirleva, men vit hava brúk fyri eini hjálpanði hond, sigur Ruth.

Hon vísir á, at minkar trivnaðarparturin, rakar tað eisini røktina.

– Fáa fólkini ikki tær venjingar teimum tørvar, so verða tey verri fyri. Røktartyngdin økist og so verður tað bara enn tyngri hjá okkum enn frammanundan.

Tey vita at hetta kann gerast ein ónd ringrás.

Tey vita eisini, at verða búfólkini ikki stimbraði og verður lívið bara til ein spurning um at bíða eftir at fáa døgverða, bíða eftir at verða lagdur í song ella eftir at fáa medisín, so er tað ein menniskjanslig reaktión, at bíta frá sær.

Ella at rópa upp í saman í vikur og mánaðir.

Til tess at verja privatlívi er nøvnini á nøkum av búfólkunum í reportasjuni broytt.

PLIKTKENSLA

Aftur í morgun er vaskikona Jóna Weihe møtt áðrenn arbeiðstíð, so at hon kann fáa alt frá hondini, hon hevur sett sær fyri. Vaskivognurin er konstant á ferð.